

“Troyalı Kadınlar” Etkinlik Raporu

Kitap hakkında:

Europides'in *Troyalı Kadınlar* eserinin aşağıdaki gibi özeti yapıldı. Yazarın edebi yaşamı ve dönemi hakkında bilgi verildi.

Eserle bağlantılı olarak Homeros'un *İlyada* eserinden ve Yunan mitolojisinden bahsedildi.

Katılımcıların üzerine görüşleri ve yorumları soruldu, paylaşımlar dinlenildi, not alındı, üzerinde tartışıldı.

Katılımcılardan birinin önerisi ile kitap feminist bakış açısı ile de değerlendirildi. Değerlendirme kitabın üslubu ve karakterlerini içermekteydi. Karakterlerden biri olan Andremekha üzerinden “annelik, anneliğin kutsallığı” üzerine tartışma açıldı.

Film hakkında:

Filmin müziği, yönetmeni ve oyuncular hakkında yorumlar paylaşıldı.

Aşağıdaki metin “Euripides Tragedyaları Işığında Klasik Çağ Atinası'nda Kadının Konumu” başlıklı Nilay Ediz Okur tarafından yazılan tez çalışmasından alıntılanmıştır.

Euripides'in, savaşın iki taraf için de –kazanan ve kaybeden- ne kadar yıkıcı olduğunu göstermek üzere kaleme aldığı Troialı Kadınlar oyununda “kadın” yine oyunun merkezindedir. Ozan savaş karşıtı görüşlerini yine bir Troia efsanesi aracılığıyla, savaşlardan büyük oranda etkilenen kadınların kimliğinde dile getirmiştir. Bu oyunun başkahramanı Hekabe'dir. Euripides bu oyunda Hekabe'yi Troialı esir kadınların yaşadığı acılara dayanmasını sağlayan annelik gücünün sembolü olarak göstermekte ve Phrygialı adı altında onu Anadolu'daki Ana Tanrıça Kybele ile özdeşleştirmektedir (Erhat, 1993: 124). Adını Troialı kadınlardan oluşan korodan alan oyun MÖ. 415 yılında sahnelenmiştir. Oyunun sahnelenişinden bir yıl önce Atina, Peloponnesos Savaşları sırasında tarafsız kalan, ancak Sparta sempatzanı olduğu bilinen Melos Adası'nı kuşatmış ve Atina adada tüm erkekleri idam edip kadınları ve çocukları köleleştirerek büyük bir kıyım yapmıştır. Aynı yıl, yani MÖ. 416'da ise eski parlak günlerine dönme umuduyla bir maceraya –Sicilya Seferine– sürüklenmiştir. Ozan bu oyununu Atina'nın savaş çılgınlığına karşı kaleme almış olmalıdır. Bu oyunuyla yüzlerce masum insanın öldürülmesine, kadınların ve çocukların köleleştirilmesine sebep olan ve iktidar hırsı uğruna büyüklüğü hakkında bile tam bilgi sahibi olmadıkları bir adayı ele geçirme hayaliyle yüzlerce yurttaşın başına felaket getiren iktidar sahiplerine karşı öfkesini bir sanatçı duyarlılığıyla dile getirmiştir. Ozanın Tanrı Apollon'a söylattirdiği şu sözler onun savaş karşısındaki genel tutumunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir (Eur. Tro. 95-97): “Akılsızdır ölümlülerin

kentlerini, mezarları, tapınakları ve tapınaklardaki kutsal şeyleri yağmalamaya cüret eden. Çok sonra değil hemen ertesi gün biçecektir ektiklerini.” Oyun Troia’nın alınışından iki gün sonrasını gösterir. Hekabe, harabeye dönmüş kentin kumsalında kurulmuş olan ve içinde Troialı esir kadınların bulunduğu çadırların birinde uyumaktadır. Tanrı Poseidon çadırın üzerinde görünür. Oyun Poseidon’un kendini tanıtmayı ve kentin başına gelen felaketleri anlatmasıyla başlar. O, kentin kurucu ve koruyucu tanrısıdır. Fakat bu savaşta Tanrıça Hera ve Athena’ya yenildiğinden, yerle bir edilen kenti terk etmek üzeredir. Tam bu sırada Tanrıça Athena, Poseidon’a dostça seslenir. Troia Savaşı Akhalar ve Troialılar arasında olmuş, fakat neredeyse tüm Olymposlu Tanrılar da bu savaşa taraf olmuşlardır. Athena, Akhaların tarafını tutmuş, her fırsatta onlara yardım etmiş hatta tahta at hilesiyle kenti ele geçirmelerinde önemli rol oynamıştır. Ancak gözü dönmüş Akhaların, tanrıların tapınaklarına bile saygı göstermeden tüm şehri yerle bir etmesi tanrıçayı öfkelenmiştir. Öyle ki Agamemnon, Apollon rahibesi Cassandra’ya tapınakta tecavüz edecek kadar ileriye gitmiştir. Akhalar tüm bu taşkınlıklarının bedelini ödemelidir. Tanrıça Akhalara dönüş yolunda büyük bir felaket hazırlamak üzere eski düşman Poseidon’a iş birliği teklif eder. Poseidon bu teklifi seve seve kabul eder. Plana göre, Akhalar memlekete dönmek üzere yola çıktıklarında denizde büyük bir fırtınaya yakalanacaklar, önce her taraf kararacak, ardından şiddetli bir rüzgâr ve sağanak yağmur başlayacak, Athena Zeus’tan aldığı şimşekle gemileri vuracak, Poseidon ise denizi kudurtacaktır. Sonrasında ise tüm deniz Akhaların cesetleriyle dolacaktır. Böylece onlar bir tanrıya inanırken, diğerlerine de saygı duymayı geç de olsa öğreneceklerdir. Tanrı Apollon, savaşta kazanan olarak görünen tarafın da başına çeşitli felaketlerin geleceğini söyleyerek oyunun özetini yapar. Daha sonra Poseidon ve Athena ortadan kaybolur. Hekabe uykusundan uyanır ve ayağa kalkar. Yaşlı kraliçe kendi ailesinin, Troia’nın ve çadırlarda bulunan bütün Troialı kadınların başına gelen felaketlerin sebebi olarak Helene’yi gösterir ve köle olarak yaşamaya mahkûm edilen kadınlardan kendisiyle birlikte ağlamalarını ister. Bu sırada koro sahneye girer, yaşlı kadının haykırıışlarının sebebini öğrenmeye çalışır. Hekabe ve diğer kadınlar korku ve çaresizlik içindedir. Koronun ikinci yarısı sahneye gelir, Yunanlıların eve dönmek üzere hazırlıklara başladığını bildirir. Bunun üzerine tüm kadınlardaki korku artar. Bir Yunanlının yatağına girme düşüncesinin verdiği tiksinti ile kimin payına düşecekleri, hangi kentte ne şartlar altında yaşayacakları konusunda çaresiz bir bekleyiş içindedirler. Tam bu sırada Yunanlıların habercisi Talthybios sahneye girer ve kadınlara paylaştırdıklarını bildirir. Hekabe haberciye Troialı kadınların kimin payına düştüğünü sorar. Haberci, Agamemnon’un Cassandra’yı yatak arkadaşı olarak kurasız aldığını, Polyksene’nin ise Akhilleus’un payına düştüğünü bildirir. Bu sözleriyle aslında genç kızın kurban edildiğini söyler, ancak Hekabe bu imayı anlamaz. Ardından Andromakhe’nin kime verildiğini sorar. Genç kadın, Akhilleus’un oğlunun payına düşmüştür, Hekabe ise Odysseus’un payına. Yaşlı kadın nefret ettiği Odysseus’un kölesi olacağı için utanç duymaktadır. Haberci Agamemnon’a teslim etmek üzere Cassandra’yı bulup getirmelerini kadınlardan ister. Tam da bu sırada elinde meşalelerle Cassandra sahneye gelir. Agamemnon’un kendisini yatak arkadaşı olarak aldığını öğrenmiştir. Evlenmek üzere olan mutlu bir genç kız gibi, düğün şarkıları söyler, mainad’lar gibi çılgınca dans eder ve düğününü –ölümünü– kutlar. Genç kız

büyük bir çoşkunluk –intikam sarhoşluğu– içerisindedir, çünkü Agamemnon'un sarayına gittiğinde intikamını alacaktır. Cassandra'nın bilicilik yeteneği vardır. Agamemnon'la birlikte Hellas'a gittiğinde kendisinin öleceğini, fakat kralın da karısı tarafında öldürüleceğini, aynı zamanda Orestes'in de annesini öldüreceğini bilir. Agamemnon'un isteğine rıza göstererek kralın sonunu hazırlayacak, böylelikle o, babasının ve tüm Troia'nın intikamını alacaktır. Genç kız, annesi ve memleketiyle vedalaşır. Nefret ettiği adama yatak arkadaşı olarak götürülürken, annesini alacak Odysseus'un başına gelecek felaketleri de anlatır ve Talthymbios eşliğinde sahneden çıkar. 96 Kızının gidişiyle daha fazla ayakta duramayan yaşlı kadın yere çöker. Bir anne olarak yaşadığı felaketleri, acıları, yaşlılığında düştüğü bu durumu yürek acıtan sözcüklerle anlatır. Hekabe daha iki gün önce birçok çocuğa sahip mutlu bir anne, aynı zamanda da bir kraliçeyken bir insanın yaşayabileceği en büyük felaketleri yaşamıştır. Çocuklarının, kocasının ölümünü görmüş, kızının düşman yatağına gidişini öylece seyretmiştir. Efendiyken köle durumuna düşmüştür. Oyun koronun sahneye girmesi ve Yunanlıların tahta at hilesiyle şehri nasıl ele geçirdiklerini anlatan şarkısıyla devam eder. Koro yaşlı kadına seslenir ve Andromakhe'nin torunuyla birlikte Akhilleus'un oğluna götürüldüğünü söyler. Hekabe ile Andromakhe arasında geçen son derece trajik olan diyalogda, yaşlı kadın kızı Polyksene'nin öldüğünü öğrenir. Bir kez daha evlat acısıyla yıkılır; ancak kocasının katiline yatak arkadaşı olmaktansa, ölmeyi isteyen Andromakhe'ye en azından oğlunu büyütebilmek için kaderine razı olmasını ve yeni kocasına saygı göstermesini söyleyerek güç vermeye çalışır. Andromakhe oğlunu büyütebilirse, çocuk Troia'nın intikamını bir gün Yunanlılardan alacaktır. Fakat çok geçmeden haberci tekrar sahneye gelir. İleride, çocuğun atalarının intikamını almasına imkân vermemek için onun surlardan atılarak öldürüleceğini, bunun Odysseus'un isteği olduğunu bildirir. Andromakhe duydukları karşısında deliye döner. Fakat elinden hiçbir şey gelmez. Andromakhe'nin, olan biteni anlayamayacak kadar küçük yaşta olduğunu anladığımız oğluna söylediği sözcükler annenin yaşadığı çaresizliği tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. Euripides özellikle oyunun bu kısmında savaşın kadınlar için ne acı sonuçlar doğurduğunu büyük bir ustalıkla anlatmayı başarmıştır. Savaş yıllarında Hellas'ta Andromakhe, Hekabe ve tüm Troialı kadınların yaşadığı acılardan herhangi birini tatmamış bir kadın yoktur kanımızca. Genç kadın hiç olmazsa oğluna bir cenaze töreni yapılabilsin diye, verilen karara boyun eğer. Oyun koronun tekrar sahneye girmesiyle devam eder. Koronun Helene'yi suçlayan sözlerinden sonra haberci sahneye gelir ve ölüme götürmek üzere küçüğü annesinden alır. Andromakhe de habercinin peşinden sahneyi terk eder. Koronun Troia'nın yıkılışı ve Eros'la ilgili olarak söylediği şarkıdan sonra sahneye askerleriyle birlikte Menelaos girer. Kendisini bırakıp giden ve bunca felakete sebep olan karısını cezalandırmak üzere onu Hellas'a götürmeye gelmiştir. 97 Mademki, Helene Paris'le birlikte Troia'ya gelmiştir, o da tıpkı diğer Troialı kadınlar gibi bir köledir artık. Onu eski kocası Menelaos almıştır. Kölelere, kendisinin savaş ganimeti olarak aldığı kadını saçlarından sürükleyip getirmelerini emreder. Bu arada Hekabe, Heleneyi görünce güzelliğinden etkilenmemesi için Menelaos'u uyarır. Oyunun bu kısmında Euripides, toplumda kadının algılanışına –kadın cinsinin kötülüklerine karşı– atıfta bulunmuştur. Hellen dünyasında “kadın bir erkeğe karşı en büyük kötülüğü yapmış olsa da güzelliğiyle erkeğin

aklını başından alabilir” şeklinde bir anlayış vardır. Ozan, Hekabe'nin Menelaos'a söylediği sözcüklerle bu durumu dile getirmek istemiş olmalıdır. Oyun Akhaların kendisi hakkında ne hüküm verdiklerini öğrenmek isteyen Helene'nin sahneye girmesiyle devam eder. Helene kocasından kendisini öldürmemesini, kendisinin masum, bütün felaketlerin tek sorumlusunun ise Paris'i dünyaya getiren anne olduğunu söyleyerek Hekabe'yi, sonrasında ise bütün tanrıların hatta Zeus'un bile söylemediği Aşk Tanrıçası Aphrodite'yi suçlar. Helene zorla kaçırılıp Paris'e eş olduğunu söyler. Koro araya girerek Hekabe'ye kendisini savunmasını söyler. Oyunun bu kısmında Helene ile Hekabe arasında tam bir söz düellosu yaşanır. Her iki kadın da birbirini suçlar. Daha sonra Menelaos, tüm ihanet eden kadınlara ibret olması bahanesiyle Hellas'ta öldürmek üzere Helene'yi alıp uzaklaştırır. Euripides haklı çıkmıştır. Helene kocasını kandırmayı başarır, çünkü Meneloas onu gerçekten öldürmek istese ilk karşılaştıkları zaman hemen oracıkta öldürebilirdi. Kadınlardan oluşan koro Troia'da yaşanan felaketi tekrardan hatırlatır. Şehir yakılıp yıkılmış, erkekler öldürülmüş, şehrin her yerinden çocukların, kadınların feryatları gelmektedir. Kadınlar kendilerini Hellas'a köle olarak götürecek gemilerin oraya varmadan denizde batması için dua eder. Koro Astyanaks'ın öldürüldüğünü söyleyerek sözlerini bitirir. Koro şarkısının ardından Talthybios çocuğunun ölüsünü taşıyarak sahneye girer. Andromakhe'nin çaresizliğine, genç kadının götürülürken yürek parçalayan hıçkırıklarına o bile dayanamamıştır. Haberci cenaze töreni yapması için Hekabe'ye çocuğun ölüsünü getirmiş, hatta bir an önce yola çıkabilmek için onu yıkamıştır bile. Yaşlı adam mezar kazmak üzere sahneyi terk eder. Hekabe, torununun ölüsüne söylediği acıklı sözlerden sonra ölüyü, gömmeleri için Troialı kadınlara verir. Üst üste gelen bunca felaketten sonra Hekabe'nin tanrı inancı 98 derinden sarsılmıştır. Daha sonra farklı bir ruh haline girer yaşlı kadın. Yaşanan acılar Troia'ya ve onları ölümsüz kılacaktır. Odysseus'a götürmek için gelen Talthybios'a direnir Hekabe. Ancak ateşe verilen şehrin dumanları, yıkılan kuleleri, tapınakları ve evlerin gürültüleri arasında memleketiyle, Troialı Kadınlarla ve özgürlüğüyle vedalaşarak kölelik günlerine doğru yol alır. Oyun Troialı Kadınlardan oluşan koronun artık Akha gemilerine binme vaktinin geldiğini söylemesiyle sona erer.